

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

ACTA CAROLUS ROBERTUS

Károly Róbert Főiskola tudományos közleményei
Alapítva: 2011

**OECD TAGÁLLAMOK ÖNKORMÁNYZATI ALRENDSZEREINEK
VIZSGÁLATA TÖBBVÁLTOZÓS STATISZTIKAI MÓDSZEREK
SEGÍTSÉGÉVEL**

HEGEDŰS SZILÁRD
GÁCSI ROLAND

Összefoglalás

Az önkormányzatok gazdasági-társadalmi konstrukciója nagymértékben eltérő lehet az OECD tagországok között, melyek az történelmi hagyományok, a decentralizációs hagyományok tükrében igen eltérőek, melyeket az önkormányzati rendszermodellek írnak le. A kutatásunk célja, hogy bemutassa a különféle önkormányzati modellekkel ír le a szakirodalom. A kutatásunk célja, hogy az önkormányzati rendszermodellek gazdasági attribútumait írja le a rendelkezésre álló makrogazdasági adatok alapján. Célunk, hogy az eltérő sajátosságokat mutató önkormányzati modellekbe sorolt OECD tagországok milyen mértékben felelnek meg a modellek általános jellemzőinek, illetve az időbeli változások milyen mértékben zajlottak le az elmúlt évtizedben, és milyen hatást gyakorolt a helyhatóságok gazdasági helyzetére a 2007-ben kitört válság tükrében. Ennek megfelelően három évben vizsgáltuk meg a különböző országok önkormányzati rendszereit prezentáló mutatókat, 2002-ben, 2007-ben, 2010-ben. A vizsgálatba bevont mutatók az önkormányzatok bevételeit, valamint kiadásait, illetve költségvetési pozícióit vizsgálta meg klaszteranalízis alkalmazásával.

Kulcsszavak: önkormányzatok, közpénzügyek, adósság, helyi adózás, bevételek, kiadások

JEL kód:H1, H2, H3

**Analysis of Municipality Systems in the OECD Countries with Multivariate
Statistical Methods**

Abstract

The economic and social structure of municipalities may vary greatly among OECD member countries, due to the differences of historical- and decentralization traditions. Our research aims to describe the various local government models. The economic attributes of local government models' are described in this paper based on macroeconomic data. Our goal is to answer to which extent OECD member countries' municipals with different features correspond to the general characteristics of the models, and what impact the outbreak of the crisis has had in the last decade on the economic situation of the local authorities. According to this, local governments of different countries were examined in three years: 2007, 2010. Revenues, expenditures and the financial position of local governments were examined.

Keywords: municipalities, public finance, revenues, expeditures, local taxation

Bevezetés, áttekintés

Az önkormányzatiság fogalma a *Helyi Önkormányzatok Európai Chartája* szerint: „a helyi önkormányzás a helyi önkormányzatok joga és kötelessége arra, hogy jogszabályi keretek között, a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében. E jogot olyan testületek gyakorolják, amelyek tagjait egyenlő, közvetlen és általános választójogon alapuló, szabad és titkos szavazással választják, és amelyek nekik felelős végrehajtó szervezetekkel is rendelkezhetnek”. (*Helyi önkormányzatok Európai Chartája*)

Az önkormányzati rendszerek az államok történelmi hagyományaitól, berendezkedéséből adódóan eltérő képet mutatnak az OECD tagországokban, melynek megfelelően az önkormányzatok pénzügyi rendszere és feladatainak köre meglehetősen differenciált. Az önkormányzatokkal kapcsolatban különböző ismérvek szerint rendszermodellekbe sorolhatóak, melyek közül három fő jellemzőt említ a szakirodalom:

- rajnai modell
- mediterrán,
- skandináv modell. (Vigvári, 2011; Barr, 2009)

A skandináv modellre nagyméretű helyi önkormányzatok és nagymértékű feladattelepítés jellemzi, ezáltal az önkormányzatokat nagyfokú pénzügyi-gazdasági önállósággal rendelkeznek. Az önkormányzati rendszer települési és területi önkormányzatokból áll, melyek alá-fölérendeltségben nem állnak. Az idetartozó tagállamok: Nagy Britannia, Svédország, Dánia, Finnország, Hollandia, Németország északi része. A skandináv területeken 1960-as, 70-es években végbement egy erőteljes koncentráció, melynek eredményeképpen a 6–10 települést összevontak egy önkormányzat alá. Így az átlagnépesség 10–30000 fő. Angliában az egy önkormányzatra jutó népesség megközelíti 120000 fő. (Aggod-Fekó, 2007; Vigvári, 2011; Loughlin, 2001))

A rajnai modell jellemzője, hogy föderális felépítésű, többszintű igazgatással rendelkező államok, melyre hierarchikus felépítés, illetve az önkormányzati feladatellátás alacsony szintje jellemző. E modellbe tartozó országok Németország, illetve Ausztria, ahol az egyes tartományi beosztásoknak megfelelően eltérőek. (Vigvári, 2011)

A dél európai, mediterrán típust elaprózott önkormányzati rendszer jellemzi. A típusba a következő országok tartoznak: Franciaország, Spanyolország, Portugália, Görögország, Olaszország. A modellre centralizált pénzügyi rendszer, az önkormányzatok jelentős állami ellenőrzése jellemző. A községi, települési szintű önkormányzatok magas száma miatt a községi szint nem rendelkezik átfogó felelősségi körrel, a hatáskörök többségét a nagyobb teljesítőképességű városok, megyék látják el. További jellemzője, hogy regionális (tartományi) szintek alakultak ki. (Aggod-Fekó, 2007; Loughlin - Seiler, 2001; Proud'homme, 2006)

A helyi önkormányzati szint erősödése, a fiskális decentralizáció fokozódását vizsgálta 2012-ben az OECD, mely arra a megállapításra jutott, hogy a tagországai körében a helyi bevételek növekedését konstataálták, valamint a helyi kiadási szint bővülését mutatták ki 1995-2008 között terjedő időszakban. (OECD, 2012)

Anyag és módszer

A kutatásunk fő célkitűzése, hogy a szakirodalmi áttekintésben taglalt önkormányzati típusok jellemző attribútumait a gazdasági mutatószámok segítségével képezzük le, és ezek időbeli változásait értékeljük.

A vizsgálat céljának megvalósítása érdekében különböző önkormányzatokat prezentáló makrogazdasági mutatószámok alapján csoportokba soroljuk a vizsgált OECD tagországok önkormányzati rendszereit. A vizsgált országok esetében a vizsgálat csak a helyi önkormányzatokra terjed ki, így az unitárius berendezkedésű országok esetében az állami, illetve tartományi szintet nem vizsgáltuk, függetlenül attól, hogy van-e önkormányzati státusza. Az elemzés során a főbb alkalmazott mutatószámok a következők voltak:

- Önkormányzati kiadások a GDP %-ában,
- A helyi adóbevételek a GDP %-ában,
- központi költségvetési és tartományi transzferek a GDP %-ban,
- díjbevételek a GDP %-ban
- az önkormányzatok bevételeinek és kiadásainak egyenlege a GDP%-ban,
- valamint az önkormányzatok adósságállománya a GDP%-ban.

Az önkormányzati rendszerek nagymértékben eltérőek a közigazgatás, és államszervezési modellek miatt, ennek megfelelően az ország GDP-jéhez viszonyított értékkel került összehasonlításra.

A vizsgálatot 2002-ben, 2007-ben, a válságot követő két évben 2010-ben végeztük el, a vizsgált minta az első vizsgált évben 21 ország, a válságot megelőző 2007-es évben 23, a gazdasági válságot követő évben pedig 23, illetve 17 OECD tagország adatait vettük figyelembe az OECD Fiscal database adatainak felhasználásával.

A vizsgált minta csoportokban sorolása érdekében klaszteranalízist futtatunk le, mely típusai közül hierarchikus módszert választottunk, elsősorban a vizsgált minta kis elemszáma miatt. A választott hierarchikus eljárás közül az összevonó eljárások típusába tartozó Ward eljárást alkalmaztuk, mely az egyik leggyakrabban alkalmazott módszer, mely azokat a klasztereket vonja össze, melyeknél az összevonás során a legkisebb lesz a belső szórásnégyzet növekedése.

A hierarchikus módszerek előnye hogy biztosítja a klaszterek grafikus megjelenítését dendrogram formájában, amely segítséget a klaszterek számánál kiválasztásánál és az eredmények értelmezésénél. (Sajtos – Mitev, 2007)

A kiugró értékek kiszűrése érdekében a hierarchikus, illetve a nem hierarchikus eljárásokat kombinálva határoztuk meg a végleges klaszterek számát, illetve a klaszterekbe sorolt országokat. Így a Ward eljárás segítségével meghatároztuk a klaszterek középpontját, és a nem hierarchikus eljárás, K-Közép klaszterelemzés segítségével újracsoportosítottuk a vizsgált mintában szereplő országokat. (Sajtos – Mitev, 2007)

A kialakított klaszerek értelmezésének elősegítésére a csoportképző mutatók átlag és szórásértékeit mutattuk be a vizsgált klaszerekben, és kiemeltük a legerősebbnek tartott csoportképző ismérvet, változót.

Saját vizsgálat eredményei

A 2002-es évek adatai alapján 3 klasztert hoztunk létre, melyek közül a legnagyobb létszámú, 1-el jelölt csoport jellemzője a GDP arányosan alacsony kiadási szint (1. táblázat), ugyanakkor megállapítható, hogy a vizsgált 3 csoport közül a legalacsonyabb átlagos értékűek a bevételek mutatói, ennek ellenére magasnak tekinthető a kiadási szint tükrében a helyi önkormányzatok adósságállománya. Így ezt az országcsoportot *kisebbszerepű helyi önkormányzatok* csoportjának neveztük el.

Harmadik csoportban két OECD tagországot sorolt be a lefuttatott klaszteranalízis, melyből a legmagasabb a GDP arányos kiadási szint, valamint minden vizsgált makrogazdasági mutató e tekintetben a legmagasabb, vagyis megállapítható, hogy ezen országokban a legjelentősebb a helyhatóságok közfeladatellátó szerepe, mely megnyilvánul a helyi adóbevétel magas arányában is, ezért a klaszter megnevezése *erős önkormányzati szint* csoport.

1.Táblázat: Ward eljárással képzett, illetve K-Közép klasztermetódussal képzett csoportok, és a klaszterek bementi változóinak jellemzői a vizsgált csoportokban (2002)

		Tax revenue as % of GDP 2002	Inter- governmental transfer revenue as a % of GDP 2002	User fees as % of GDP 2002	Balance of expenditures and revenues as a % of GDP 2002	Debt as a % of GDP 2002	Local governmen t expenditu res as a % of GDP 2002
1	Mean	2,34	2,57	0,87	-0,17	4,02	6,73
	N	12	12	12	12	12	12
	Std. Deviation	1,25	0,92	0,37	0,31	2,65	2,24
3	Mean	3,18	7,19	1,76	-0,49	5,64	14,19
	N	7	7	7	7	7	7
	Std. Deviation	3,54	2,74	0,79	0,26	3,11	2,53
2	Mean	16,29	8,53	2,37	-0,31	10,23	28,65
	N	2	2	2	2	2	2
	Std. Deviation	1,12	5,18	0,73	0,39	0,13	5,52

Forrás: OECD Fiscal Database adatai alapján saját vizsgálat

A harmadik csoportban 7 országot sorolt be a futtatás, melyekre jellemző a bevételi szerkezetben a kormányzati szintektől származó transzferbevételek magas átlagos értéke, valamint a közepes méretű GDP-hez viszonyított kiadási szint. Így ennek az országcsoport jellemzője, hogy a transzferekből származó bevételek képezik a bevételi szerkezetben a leghangsúlyosabb szerepet, ugyanakkor szintén kimutatható, hogy az első vizsgált évet tekintve ebben a csoportban volt a legmagasabb a költségvetési hiány mértéke átlagosan. Így ezt az országcsoportot *magas transzferbevételű önkormányzatok* csoportjának neveztük el.

Az önkormányzatok szerepe a vizsgálatba bevont mutatószámok alapján Dánia és Svédország esetében a legjelentősebbek. Dániában az önkormányzatok számának koncentrációja ment végbe, és a helyi szint jelentős feladatellátási kört biztosít (Vigvári, 2011). A kisebb önkormányzati szerepkör klaszterbe sorolt önkormányzati rendszerek többsége a mediterrán modellbe tartozik, melyek alapján ennek a modellnek megfelelnek, melyek a helyi önkormányzatok kismértékű helyi adóbevételek, közszolgáltatások előállításában nem játszanak nagymértékű szerepet, mint a skandináv modell országainak helyhatóságai.

A harmadik csoport a központi költségvetésből származó bevételek dominálnak. Szintén számos mediterrán típusnak megfelelő helyhatóság szerepel a csoportban, azonban nem tekinthető heterogénnek, hiszen Olaszország esetében meghaladja a helyi adó bevételek a transzferbevételeket. Igazán érdekes, hogy a skandináv modellbe sorolt Hollandia és Egyesült Királyság nem mutatja a skandináv országokat jellemző tipikus jegyeket, vagyis magas helyi adóbevétel, a bevételi összetételük jelentős részét a kormányzati transzferekből származó bevétel adja, mely azt mutatja, hogy a viszonylagosan nagyméretű helyhatóságok viszonylag kis feladatellátási körrel vannak felruházva, melyre Vigvári is felhívta a figyelmet.

2. Táblázat: A klaszterekbe besorolt országok 2002-ben

Kisebbszereplő helyi önkormányzatok	Erős helyi önkormányzatok	Magas transzferbevételű önkormányzatok
Austria	Denmark	Czech Republic
Belgium	Sweden	Finland
Estonia		Hungary
France		Ireland
Germany		Italy
Greece		Netherlands
Portugal		United Kingdom
Slovak Republic		
Slovenia		
Spain		
Canada		
Israel		

Forrás: OECD Fiscal Database adatai alapján saját vizsgálat

Összefoglalva megállapítható tehát, hogy a különféle modellekbe tartozó önkormányzatok nem tisztán mutatják az önkormányzati modellekben lefektetett főbb ismérveket, több önkormányzati rendszer jelentős mértékben ötvözi a különféle modellek jellemzőit.

2007

A tanulmány célja volt, hogy három vizsgált év távlatából összehasonlítást adjon az önkormányzati rendszerekben bekövetkezett változásokra, így az utolsó válságot megelőző évben, 2007-ben is futtatásra került a klaszterelemzés, hasonló módszertani megközelítésben. E futtatás esetében is három jól elkülönülő klasztert fogadtunk el a vizsgált 23 országból, ugyanazokkal a vizsgált változókkal.

Az harmadik táblázatban jelentős átalakulás nem történt a futtatások eredményképp. A sárga színnel jelölt értékeket tartottuk legalkalmasabbnak arra, hogy csoportképző ismérvként reprezentálja az adott csoportot. Az első csoportban szerepel a legtöbb vizsgált ország. E csoport jellemzése, hogy viszonylag alacsonyok az átlagos helyi adó, valamint transzferbevételek, viszont megállapítható a vizsgált mutatószámok átlagos értékéből, hogy a legalacsonyabbak a kiadások és az adósság GDP arányos átlagértéke. Ugyanakkor megállapítható, hogy a kiadási szintekhez viszonyított átlagos adósság mértéke ebben az országcsoportban a legmagasabb, így az alacsony kiadási szint mellé viszonylag magas adósságráta társul. Ennek az önkormányzati csoportnak hasznóképp a 2002-es csoporthoz, a kisebb szerepű helyi önkormányzatok csoportjának neveztük el. Összehasonlítva az első vizsgált évhez az a következtetés vonható le, hogy az helyi adóbevételek átlagos értéke csökkent, valamint kismértékű emelkedés figyelhető meg a kiadási szint átlagos értékében. A második csoportban egyel nőtt a klaszterbe sorolt országok száma, erről a csoportról is az állapítható meg, hogy jelentős az önkormányzati szektor súlya a nemzetgazdaságon belül, melyet jól mutat a sárgával kiemelt GDP arányos átlagos kiadási szint a három klaszter közül számított legmagasabb értéke, mellyel magas helyi adó, fogyasztói díj, valamint központi transzferbevétel átlagérték társul. A fogyasztók által fizetett díjak magas aránya jól prezentálja, hogy a helyhatóságok a közszolgáltatások előállításában számottevő szereplők. Ezért ezt az országcsoportot is az erős helyi önkormányzati szint csoportként aposztrofáljuk.

A Ward eljárás, valamint a K-közép módszerű klaszteranalízis a harmadik csoportban hat országot sorolt be, melyek jellemzői a közepesnél magasabb kiadási szint, valamint a átlagot meghaladó központi transzferek értéke. Az önkormányzatok ebben a szegmensben a 2007-es évben volt a legmagasabb a költségvetési deficit értéke. Ezt a klasztert *magas deficit és központi transzferbevételű önkormányzatok* csoport nevet adtuk.

3. Táblázat: Ward eljárással képzett, illetve K-Közép klasztermetódussal képzett csoportok, és a klaszterek bementi változóinak jellemzői a vizsgált csoportokban (2007)

		Tax revenue as % of GDP 2007	Inter-governmental transfer revenue as a % of GDP 2007	User fees as % of GDP 2007	Balance of expenditures and revenues as a % of GDP 2007	Debt as a % of GDP 2007	Local government expenditures as a % of GDP 2007
1	Mean	2,03357	2,65952	0,8747	-0,03227	3,385049	6,743508
	N	14	14	14	14	14	14
	Std. Deviation	1,238955	0,818363	0,346146	0,280961	0,477992	0,53896
2	Mean	12,14	9,15795	2,71122	-0,11196	9,158098	24,93688
	N	3	3	3	3	3	3
	Std. Deviation	3,085887	6,795074	1,084108	0,19749	0,624732	3,890503
3	Mean	3,72833	6,62098	1,53282	-0,15684	6,784955	13,15416
	N	6	6	6	6	6	6
	Std. Deviation	2,272324	2,600548	0,502499	0,149592	1,151107	0,710321

Forrás: OECD Fiscal Database adatai alapján saját vizsgálat

A 4. táblázat mutatja meg, hogy a vizsgált klaszterekbe mely országok kerültek be, itt is célszerű vizsgálni a változásokat. A bevételek összetétele ebben a csoportban arra enged következtetni, a finanszírozásban átalakulás ment végbe, mely különösen Finnország és Dánia esetében szembetűnő, a GDP arányos helyi adóbevételek csökkenése, és a transzferbevételek emelkedése történt az első vizsgált évhez képest.

A kisebb szerepű önkormányzatok csoportja tekintetében az előző vizsgált évhez képest változás, hogy az újonnan vizsgált Lengyelország került ide, valamint a K-közép eljárás ide sorolta be a korábbi Csehországot. A csoport tagjainak átlaga alapján megállapítható, hogy a helyi adóbevételek csökkentek, és a központi transzferbevételek fokozódtak a csoportban, mely a vizsgált országok közül majd mindegyikben bekövetkezett, Írország kivételével, ahol nagymértékben visszaesett a kormányközi transzferekből származó bevétel, a csoportképző ismérvek alapján az adósság és a kiadások GDP aránya a vizsgált országok esetében stagnálást, és enyhe emelkedést mutatott 2002-hoz viszonyítva.

4. Táblázat: A klaszterekbe besorolt országok 2007-ben

Kisebb szerepű helyi önkormányzatok	Erős helyi önkormányzati szint	Magas deficit és központi transzferbevételek
Austria	Denmark	France
Belgium	Finland	Hungary
Czech Republic	Sweden	Italy
Estonia		Netherlands
Germany		Poland
Greece		United Kingdom
Ireland		
Luxembourg		
Portugal		
Slovak Republic		
Slovenia		
Spain		
Canada		
Israel		

Forrás: OECD Fiscal Database adatai alapján saját vizsgálat

Azokban az országokban, ahol a 2007-es adatok alapján magas volt a deficit, illetve a központi transzfer bevételek országokban megállapítható, hogy 2002-hez képest a vizsgált országokban csökkentek a kormányzati szintektől származó transzferbevételek, illetve tanúi lehetünk a helyi adókból származó bevételek GDP arányos mutatójának erősödésének. Az adósságszint Magyarország esetében csökkent, a vizsgált többi ország esetében kismértékű növekedést produkált.

2010

A 2010-es adatok viszonylatában arra kerestük a választ, miként reagáltak a válságra a vizsgált országok. Az Council of Europe által végzett kutatás megállapította, hogy 2008-2010 között a tagországok önkormányzatainak összbevétele csökkent, a bevételi szerkezetben is változások történtek, a csökkenő, illetve stagnáló GDP mellett, mely érintette a Közép-Kelet Európai országokat, illetve a fejlett nyugati országokat némi késletetéssel. A bevételek visszaesése meghaladta a központi szint bevételekiesését. (COE, 2011; Halmosi, 2013)

A 2010-es adatokra lefutott klaszterelemzés esetén is három klaszter létrehozását tartottunk elfogadhatónak. A csoportok tekintetében nagymértékű változás a 2007-es értékekhez képest nem következett be, így a csoportok elnevezéseit ez esetben is indokoltan tartottuk fenntartani.

Érdemes azonban megvizsgálni a képzett csoportok átlagértékeit, és azok változásának irányait. Csoportátlagok értéke 2007-hez viszonyítva a bevételi típusokban növekedést mutatott, visszaesést csak az erős önkormányzati szint átlagában lehet tapasztalni. Az átlagok értékében nagymértékben nőtt az erős önkormányzati szint, valamint a kisebb szerepű önkormányzatok országcsoportban a költségvetési egyensúly negatív értéke, az

előzőnél 3,76, a másik vizsgált csoportnál közel a 10-szeresére nőtt a költségvetési deficit az önkormányzatoknál, ugyanakkor a kiadási szint, valamint adósságállomány bővülése mellett.

5. Táblázat: Ward eljárással képzett, illetve K-Közép klasztermetódussal képzett csoportok, és a klaszterek bementi változóinak jellemzői a vizsgált csoportokban (2010)

Ward Method		Tax revenue as % of GDP 2010	Inter-governmental transfer revenue as a % of GDP 2010	User fees as % of GDP 2010	Balance of expenditures and revenues as a % of GDP 2010	Debt as a % of GDP 2010	Local government expenditures as a % of GDP 2010
1	Mean	2,12214	2,87821	0,93964	-0,3222	4,55437	7,33582
	N	14	14	14	14	14	14
	Std. Deviation	1,31968	0,899886	0,351946	0,354357	2,569836	2,286236
2	Mean	13,07	11,10687	3,12323	-0,06995	10,46205	27,88954
	N	3	3	3	3	3	3
	Std. Deviation	2,890934	8,430154	1,563643	0,207204	1,034393	7,601759
3	Mean	3,48667	7,91944	1,5832	-0,58989	8,04224	14,28513
	N	6	6	6	6	6	6
	Std. Deviation	1,965102	2,389668	0,508989	0,461777	2,650868	2,019675

Forrás: OECD Fiscal Database adatai alapján saját vizsgálat

A csoportokba sorolt országok között ezúttal nem történt nagymértékű eltérés, az klaszterezési eljárások nem változtatták meg a csoportokba sorolt országokat. Ebben az évben a változások hátterében arra is keressük a választ, hogy a válság begyűrűzése milyen változásokat idézett elő az önkormányzatok gazdálkodásában. (6. táblázat)

Az erős helyi önkormányzati szint csoportba tartozó országok helyhatóságai a válság beálltával a helyi adókból származó bevételek fokozásával, valamint a központi szinttől jövő transferekből származó bevételek növekedésével reagáltak, ugyanakkor a helyhatóságok adósságállománya csak kis mértékben emelkedett a GDP-hez viszonyítva. Kivételt képez Franciaország, mivel a helyi adókat csökkentették, illetve a központi adómegosztást emelték. (Council of Europe, 2011; Vigvári, 2011) Az önkormányzatok kiadásait azonban mindhárom esetben fokozták 2007-es értékhez viszonyítva, így a finanszírozás tehát a folyó bevételek szintjének fokozásával valósult meg, és nem fejlesztési források bővítése eredményeképp.

A magas deficit és transzferbevétel országcsoport esetében a helyi adóbevételek kismértékű csökkenését figyelhetjük meg négy ország esetében, míg Hollandia és az Egyesült Királyság növelte a helyi adókból származó bevételeket. Franciaország a helyi adóterhelés csökkentésével kívánta megőrizni versenyképességét, a többi országban a visszaesés oka a növekvő GDP-vel magyarázható, ugyanakkor szintén megállapítható,

hogy a bevételi szerkezetben hangsúlyos transzferekből származó bevételek fokozódtak GDP arányában, az országcsoport minden tagja esetében.

6. Táblázat: A klaszterekbe besorolt országok 2010-ben

Kisebb szerepű helyi önkormányzatok	Erős helyi önkormányzati szint	Magas deficit és központi transzferbevitelű önkormányzatok
Austria	Denmark	France
Belgium	Finland	Hungary
Czech Republic	Sweden	Italy
Estonia		Netherlands
Germany		Poland
Greece		United Kingdom
Ireland		
Luxembourg		
Portugal		
Slovak Republic		
Slovenia		
Spain		
Canada		
Israel		

Forrás: OECD Fiscal Database adatai alapján saját vizsgálat

A vizsgált országok közül legnagyobb létszámú képzett csoport esetében megállapíthatóak az általános tendenciák, hogy ebben az országcsoportban figyelhetjük meg az önkormányzati szektor eladósodását, tehát az ebbe a csoportba tartozó országok esetében növekedett az adósságállomány, mely az eltérő adósságszabályozás, és költségvetési korlát esetében is megfigyelhető. Ennek megfelelően különösen nagy emelkedés volt tapasztalható Izrael tekintetében, ahol a GDP arányos adósságráta megduplázódott a helyhatóságok körében, ezen kívül a válság által sújtott Írországon, Görögországon és Magyarországon tapasztalható több százalékpontos emelkedés 2007-hez viszonyítva, mely a költségvetési restrikciónak, illetve ez utóbbi esetében a strukturális alapokból származó források miatt történt. A kiadási szintet vizsgálva megállapítható, hogy a GDP arányos kiadási szint is növekedett a vizsgált ország csoportban, kivéve a válság által sújtott országokat.

Összefoglalás

A tanulmány során, az elvégzett kutatásokkal megállapítható, hogy az önkormányzatok rendszermodelljei, illetve a gazdasági adatok egymással nem konzisztensek a lefutott

klaszteranalízisek eredményeképpen. A vizsgálatok tapasztalataiból leszűrhető, hogy a rendszermodellekben leírt attritúbutumok makrogazdasági mutatókra vetített értékét jól a Skandináv országok mutatják a vizsgált két év közül két évben markánsan, mely az irodalomban leírt tulajdonságokkal paralel, a lefutott klaszterelemzés igazolta felvetéseinket. Viszont megállapítható, hogy a modellbe sorolt Hollandia és Egyesült Királyság, ahol viszonylagosan nagyméretű önkormányzatok alakultak ki az önkormányzati koncentráció során, nem mutatják megfelelőképp a csoport jellemzőit, tehát ezen adatok alapján nem tudtuk ebbe a csoportba besorolni őket.

A két többi csoport esetében előfordulnak vegyesen a különböző helyhatósági modellekbe sorolt országok. Így a makrogazdaság mutatói alapján három önkormányzati országcsoporthoz különböztetünk meg, melynek alapja az elvégzett klaszteranalízis, illetve a helyhatóságok gazdasági ereje alapján:

- Erős önkormányzati szint, melyhez magas fokú önállóság, közszolgáltatások nyújtása, valamint magas adóbevételi szint tartozik, melyhez szintén kapcsolódik a fogyasztói díjbevételek.
- A másik csoportot az alacsony helyi önkormányzati szintű bevételek, magasabb transzferekből származó bevételek adták, mely kisebb fokú önállóság kapcsolódik a makro adatokból levonható következtetések által.

Hivatkozott források

- [1.] Aggod-Fekó A. (2007)- Önkormányzatok direkt és indirekt állami támogatásának szabályozása az EU-ban In: http://gtfk.nyf.hu/uj/files/publikaciok/Inv2007_Aggod-Feko_Aдриenn_76-84.pdf letöltve: 2009.04.14, 78. p
- [2.] Barr, N. (2009): A jóléti állam gazdaságtana. Akadémiai Kiadó
- [3.] Council of Europe (2011): Local government in critical times:Policies for Crisis, Recovery and a Sustainable Future. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1920863&Site=DG1-CDLR>.
- [4.] Halmosi P.: A gazdasági válság hatása az OECD országok önkormányzataira. Pénzügyi szemle, 2013. (58. évf.) 3. sz. 296-309. old.
- [5.] Loughlin, J. (2001): The United Kingdom: From Hypercentralization to Devolution. Megjelent: Loughlin, John (szerk.): Subnational Democracy in the European Union, Oxford University Press, Oxford, 37- 59. old.
- [6.] Loughlin, J. – Seiler, D.L.(2001): France: Between Centralization and Fragmentation. Megjelent: Loughlin, John (szerk.): Subnational Democracy in the European Union, Oxford University Press, Oxford, 187-210. old.
- [7.] OECD (2010): Fiscal policy acrosslevels of government in times of crises. OECD Network on Fiscal Relations across Levels of Government.
- [8.] OECD (2012): Reforming fiscalfederalism and local government. Beyondthezero-sum game. OECD fisca lfederalism studies. www.oecd.org. Letöltve: 2013. november 15.
- [9.] Prud'homme, R (2006): Local Government Organization and Finance: France. Megjelent: Shah, Anwar (szerk.): Local Governance in Industrial Countries. The Worldbank, Washington, DC 83-115. old.
- [10.] Sajtos L. – Mitev A. [2007]: SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv - Alinea Kiadó

- [11.] Vigvári A. (2011): Önkormányzati pénzügyek. Hazai kihívások és nemzetközi példák, ÁSZKUT, Budapest
[12.] 1997. évi XV. törvény - a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról

Szerzők:

Hegedűs Szilárd
Tanszéki mérnök
Szent István Egyetem
Üzleti Tudományok Intézete
hegedus.szilard@gtk.szie.hu

Gácsi Roland
PhD hallgató
Szent István Egyetem
Üzleti Tudományok Intézete
gacsi.roland@gtk.szie.hu